

LUNDS
UNIVERSITET

Knutby och Kristi brud

En diskursanalys av den kvinnliga brottslingen Kristi brud i tv-serien Knutby

Institutionen för kommunikation och medier, Lund Universitet

Medie- och kommunikationsvetenskap, fortsättningskurs

Delkurs 4: Uppsats, vårtermin 2022

Handledare: Eskil Vesterlund

Examinator: Fredrika Thelandersson

Uppsatsförfattare: Felicia Samuelsson och Vanna Andersson

Abstrakt

Felicia Samuelsson, Vanna Andersson: ”Knutby och Kristi brud, en diskursanalys av den kvinnliga brottslingen Kristi brud i tv-serien Knutby”. Lunds Universitet: Inst. för kommunikation och medier, b-uppsats, vårtermin, 2022.

Det huvudsakliga syftet med denna studie är att undersöka hur verkliga kvinnliga brottslingar fikcionaliseras i multimodala verk. För att undersöka detta gör vi avstamp i den svenska tv-serien *Knutby* och en av dess karaktärer, Eva, som är baserad på den dömda brottslingen Åsa Waldau. Som våldsam kvinna bryter hon mot samhällets normer kring vad kvinnor kan och får göra. Studien analyserar Evas porträttering och diskuterar vilka underliggande strukturer som ligger bakom representationen med en multimodal kritisk diskursanalys av alla scener där karaktären Eva är med i. Studien tar sin teoretiska utgångspunkt i ett genusperspektiv och teorier kring kapitalism och masskultur. Karaktärens representation undersöks och diskuteras utifrån begreppen varufetischism, standardisering, representation, ”mad or bad”, hor-narrativ och den manliga blicken.

Resultatet av studien visar att Evas våld presenteras sammankopplat till hennes sexuella begär. Karaktären drivs till våld av ett maktbegär och viljan av att vara i en sexuell relation med Jesus. Trots att det finns andra karaktärer som begår mer brutala våldsgärningar än Eva är det hon som framställs som den mest hänsynslösa karaktären. Karaktären motstrider en del diskurser om femininitet i samhället eftersom hon framställs som våldsam, med en hög sexdrift och i maktposition, vilka vanligtvis är egenskaper som traditionellt sett ses som maskulina.

Sammanfattningsvis är Kristi brud en karaktär som sexualiseras mer än andra karaktärer i serien. Vi hävdar att hennes sexualisering kan kopplas till hennes våldsamhet, och att dessa två aspekter av karaktären utmålar henne som en avvikande kvinna. Ytterligare är fikcionalisering av true crime samt sexuella inslag ett framgångsrikt sätt att generera vinst för produktionen. Dessa aspekter är också bidragande faktorer till Kristi Bruds representation.

Nyckelord: *Knutby*, kvinnlig förövare, fikcionalisering, Åsa Waldau, Kristi brud

Innehållsförteckning:

1.	Inledning.....	3
2.	Bakgrund.....	4
3.	Syfte och frågeställning.....	5
4.	Teoretiska perspektiv.....	5
	3.1. Diskurs.....	5
	3.2. Masskultur och kapitalism.....	6
	3.3. Genus.....	7
	3.3.1. Genus och representation.....	7
	3.3.2. Sexualisering av våldsamma kvinnor.....	7
	3.3.3. The male gaze.....	8
5.	Tidigare forskning.....	9
6.	Metod.....	11
	5.1. Metodval.....	11
	5.2. Urval och avgränsning.....	12
	5.3. Tillvägagångssätt.....	13
7.	Analys.....	13
	6.1. Diskurs och sexualitet.....	13
	6.1.1. Varufetischism och sexualisering.....	16
	6.2. Diskurs och våld.....	18
8.	Diskussion och slutsats.....	21
9.	Källförteckning.....	24

1. Inledning

“Om en man begår ett mord är det hemskt för att någon blivit dödad, men om en kvinna begår ett mord är det hemskt för att hon dödat.” (Kordon & Wetterqvist 2006, s. 189).

Det upplevs upprörande och skrämmande när en kvinna är våldsam. Det är ovanligt och slår stort i media. Brottslighet är inte associerat med kvinnlighet och våld är oförenlig med uppfattningen av kvinnor som vårdande, offer och mödrar. Till skillnad från män som faktiskt kan använda aggressivitet och våld för att stärka sin manlighet avviker kvinnliga förövare från normen. Suzanne Kordon och Anna Wetterqvist (2006, s. 39) skriver att våldsamma kvinnors beteenden ofta förklaras med psykiska störningar eller psykisk ohälsa likt depression och ångest. Våldet ursäktas sålunda genom att betrakta kvinnor som mer irrationella och känslösa än män, oförmögna att ta fullkomligt moraliskt ansvar för sina handlingar (ibid. s. 42). Män blir i kontrast sedda som handelskraftiga och aktiva även när de begår brott. I narrativ kring kvinnliga förövare kvarstår idén om kvinnor som offer trots att de båda diskurserna är motstridande, något författarna Kordon och Wetterqvist menar beror på att denna konstruktion av kvinnor som förövare och på samma gång offer inte utmanar den normativa föreställningen av kvinnor som harmlösa. På det viset utgör inte ens våldsamma eller brottsliga kvinnor ett hot mot könsordningen. Det gör också att kvinnor blir sedda som mindre beslutsamma, aktiva och i kontroll över sig själva, när sanningen är att kvinnor kan uttrycka samma ilska, aggression och våldsamhet som män. Forskning visar på att kvinnor socialiseras till att uttrycka sin aggressivitet på andra sätt än genom fysiska våldsgärningar (ibid. s. 40). Tack vare det ses kvinnliga våldsgärningar som uppseendeväckande när de sker.

Slutsatsen som kan dras är att kvinnliga brottslingar fascinerar och chockerar. Det är även en förklaring till varför det dras så många blickar till nyheter där kvinnliga förövare spelar huvudrollen. Den sensationella naturen kring kvinnligt våld ökar nyhetsvärdet och media kan dramatisera händelserna till fängslande berättelser (Kordon & Wetterqvist 2006, s.189). Det som lockar publik lockar sedermera även intäkter. Det finns därigenom ett syfte för medier att förstärka dessa motsägelsefulla och spännande idéer om kvinnliga brottslingar för att göra texterna mer läsvärda. På så vis återskapas samma narrativ om och om igen i media med brottsliga kvinnor som offer eftersom det är ekonomiskt gynnsamt.

Händelserna i Knutby 2004 drog till sig mycket uppmärksamhet och en av anledningarna till

det var att den mordmisstänkte var en 20-årig ung kvinna. Det är inte en person man generellt förväntar sig begå så grova våldshandlingar som att slå en hammare i en persons huvud eller skjuta någon till döds öga mot öga. Därför dras vi in i dramat, vi kan inte få nog av det och ser gärna berättelsen återberättas om och om igen. Den senaste återberättelsen av Knutbydramat är dramaserien *Knutby* som hade premiär 2021. Fiktiva gestaltningar som denna blir representationer av verkligheten där diskurserna som råder i vårt samhälle återspeglas. Vi anser att den kreativa formgivning av serien kan berätta något om hur vi ser på och karaktäriserar våldsamma kvinnor i vårt samhälle idag. Därför kommer denna uppsats att analysera hur den våldsamma och brottsliga karaktären Eva porträtteras i den fiktiva tv-serien *Knutby*.

1. Bakgrund

I November 2021 hade *Knutby* premiär (IMDB). Serien baseras på verkliga händelser om det som ofta refereras till som Knutbydramat. Det har gjorts ett flertal serier, dokumentärer och podcasts baserade på Knutbydramat men vi har valt att enbart använda oss av den fiktiva tv-serien som hade premiär under 2021 i vår studie. Tv-serien *Knutby* valdes eftersom att den släpptes relativt nyligen och har en relevans för samtidens medielandskap. Samt eftersom att serien varit väldigt populär och fått bred utsträckning.

Knutbydramat utspelade sig utanför Uppsala år 2004 inom den lokala frikyrkoförsamlingen Knutby Filadelfia där två mord och ett mordförsök på församlingsmedlemmar drog till sig stor medial uppmärksamhet (SVT 2021). Pastorn Helge Fossmo och hans barnflicka Sara Svensson blev dömda för mordet. Först under 2020 blev en av de centrala ledarna inom församlingen, pastorn Åsa Waldau, ställd inför rätten för misshandel och anklagad för att ha axlat en manipulativ ledarroll i församlingen som även liknats till en sekt. 'Det kändes som att jag blev överfallen av ett vilddjur. Jag var så rädd att jag kissade på mig', har ett av offren uttalat sig om Waldaus misshandel (SVT 2020). Waldau, även kallad Kristi brud, blev fälld för sex fall av misshandel och dömd till 120 timmars samhällstjänst (Sveriges Radio 2020).

I *Knutby* är Åsa Waldau framställd som en av huvudkaraktärerna med namnet Eva och har en framträdande roll i församlingen. Vi har valt att studera hur karaktären Eva porträtteras och representeras Åsa Waldau i tv-serien. Hon är en av Sveriges mest välkända svenska förövare och har dramatiserats i flertal svenska produktioner genom åren. Vi önskar analysera

porträtteringen av Kristi brud eftersom hon är en kvinnlig förövare och det är majoriteten män som begår brott likt misshandel. Med tanke på det faktum att karaktären är baserad på en verklig kvinnlig brottsling har vi ambitionen att undersöka narrativen och de stilistiska valen i Evas framställning med syftet att utläsa vad som kan ligga bakom dessa val. Fortsättningsvis kommer vi att använda oss av Eva, eller Kristi brud, när vi refererar till karaktären baserad på Åsa Waldau.

2. Syfte och frågeställning

Studiens syfte är att undersöka hur kvinnor som begått brott representeras i fiktionella verk med hjälp av en multimodal kritisk diskursanalys. Detta genom att undersöka och göra avstamp i karaktären Eva i den svenska serien *Knutby* (2021). Vi har även valt att granska och problematisera motiveringarna bakom hennes representation. För att genomföra detta kommer vi i vår analys att utgå ifrån begreppen varufetischism, standardisering, representation, genus, "mad or bad", hor-narrativ och den manliga blicken. Våra frågeställningar lyder således som följande:

1. Hur porträtteras Kristi brud i tv-serien *Knutby*?
2. Vilka underliggande strukturer kan utläsas som bakgrund till Kristi bruds porträttering?

3. Teoretiska perspektiv

3.1. Diskurs

Simon Lindgren förklarar diskursperspektivet som något som kan hjälpa oss att begripa varför somliga saker upplevs enklare att yttra och tänka än andra (Lindgren 2011, s. 110). Inom diskursperspektivet understryks maktaspekten av de bestämmelser som råder kring vad som kan sägas och av vem det kan sägas (ibid. s. 111). När man genomför en diskursanalys ser man på hur all typ av representation bestäms av sociala samt språkliga strukturer. Diskursanalysens innebörd kan sägas vara att visa hur språkbrukets historiska och sociala sammanhang har en inverkan på de meningar som skapas (ibid. s. 112). Diskursbegreppet kan sedermera sägas ha en konstruktionistisk tanke om att det är språket som konstruerar vår verklighet. Flera diskurser kan existera samtidigt. Exempelvis kan diskursen om kvinnan

sågas vara självständig och stark men också underordnad mannen eller objektifierad. Dessa diskurser kan alltså samexistera.

Genom diskursperspektivet ser man till hur maktstrukturer och social kontext styr över hur olika innehåll uppfattas. Detta likt ett genusperspektiv varigenom man också ser till samhällets rådande maktstrukturer och normer. De två perspektiven kan således komplettera varandra i vår analys då de båda har en kritisk utgångspunkt gentemot samhället och dess strukturer.

3.2. Masskultur och kapitalism

Adorno redogör i *The culture industry: selected essays on mass culture* för Marx teori om varufetischism. Varufetischism liknas till grunden för en vidare teori om hur kapitalismens överlägsenhet kan säkras genom populärkultur (Adorno 1991, s. 33-34). Tanken om varufetischism grundar sig också i tanken om att något blir automatiskt bra om det är ekonomiskt framgångsrikt. Då ekonomisk vinst är det generella målet inom kulturproduktion så standardiseras exempelvis tv-serier (ibid. s. 87). När man startar en ny tv-serie utgår man ifrån vad som förr varit ekonomiskt lyckat. Ett element som standardiseras och som är återkommande i tv-produktioner kan exempelvis vara sexuella inslag och relationer och handlingar centrerade kring dessa. Detta i form av scener där karaktärer har sex eller sexuella och romantiska relationer mellan karaktärer. *Knutby* är en fiktiv tv-serie och klassas ej direkt som true crime, serien kan sägas stå emellan true crime och en dramaserie. Detta eftersom att den delvis är baserade på sanna historier. Formatet för *Knutby* kan således sägas vara ett standardiserat programformat i bemärkelsen att det är en dramaserie baserad på verkliga händelser. Detta formatet kan ses återskapas i vår kultur i flertal fall, exempelvis antologin *American Crime Story* som dramatiserar kända amerikanska brott, filmen *The Social Network* baserad på Facebooks början och den svenska serien *Clark* som handlar om brottslingen Clark Olofsson. Genrens format återanvänds om och om igen eftersom det med stor sannolikhet genererar vinst för kulturproduktionen. I fallet med *Knutby* finns det ett extra intresseväckande nyhetsvärde i det att det handlar om en kvinnlig förövare (Berrington & Honkatukia 2002, s. 50). Den sensationella naturen kring kvinnlig våld lockar publik som vidare leder till större intäkter.

Strinati förklarar i *An introduction to theories of popular culture* att masskultur kan förklaras som populärkultur som produceras med industriella verktyg och marknadsförs till

konsumenter för vinst (Strinati 2004, s. 10). Strinati menar att det finns mindre utrymme för att skapa kultur som inte genererar några pengar. Det kan vara en bidragande faktor till att serier likt *Knutby* som tagit inspiration från, och delvis baserat på, verkliga händelser fortsätter att produceras. Detta trots den etiska problematiken som kan följa då man producerar kultur baserad på verkliga brott. Masskultur och varufetischism är två begrepp som kan sägas höra ihop med varandra då de båda fokuserar på hur kapitalismen säkras genom populärkultur. Produktionen av populärkultur är beroende av dess ekonomiska vinst.

3.3. Genus

3.3.1. Genus och representation

Strinati (2004, s. 168) beskriver i *An introduction to Theories of Popular Culture* att representationen av könsroller i media styrs av de rådande normerna och idealen av könsroller i samhället. Gaye Tuchman (1978) uppmärksammar hur könsroller definieras av media och hur medier definierar dessa. Hon redogör för två teorier varigenom detta tydliggörs. Dessa är reflektionshypotesen och teorin om en symbolisk uteslutning. Med den symboliska uteslutningen av kvinnor menar Tuchman hur media och de som producerar olika kulturella innehåll försummat kvinnor. Antingen har de ignorerat dem eller har de representerats och framställts som inkompetenta eller underordnade män. Tuchman hävdar också att kvinnor mer sannolikt är offer än förövare i situationer av våld (ibid. s. 13). Reflektionshypotesen hävdar att medier återspeglar normerna i ett samhälle. Medier återger en normativ bild av samhället och dess åsikter och värderingar (ibid. s. 7). Vilket kan bidra som en intressant faktor i vår analys då Eva ofta går emot samhällets förväntningar på kvinnor.

3.3.2. Sexualisering av våldsamma kvinnor

I "Reduced to bad sex: Narratives of violent women from the Bible to the war on terror" skriver Gentry och Sjoberg (2013, s. 66) att kvinnor som begår våld bryter mot normer eftersom att våldsgärningar traditionellt ses som maskulina. Enligt författarna är våldsamma kvinnor därför avvikande och deras våld förklaras återkommande i media genom att kategorisera våldsamma kvinnor även som avvikande i sin femininitet. Gentry och Sjoberg menar att detta görs genom att porträttera dem som promiskuösa och galna i vad som kallas "hor-narrativ". Författarna (ibid. s. 74) skriver att "hor-narrativen" förminskar kvinnor till sin sexualitet där antingen nymfomani eller brist på sexuell bekräftelse blir motivationen och

förklaringen till deras våldsgärningar, och är ytterligare ett exempel på hur sexuell objektivering manifesteras i samhället. Vidare hävdar Gentry och Sjöberg att "hor-narrativen" upprätthåller kvinnors underordning i samhället genom att argumentera att våldsamma kvinnor inte är riktiga kvinnor. Därmed blir deras brottslighet individualiserad till en fråga om abnormalitet inom könet och inte något som är nödvändigt att granska ur ett strukturellt perspektiv.

Berrington och Honkatukia (2002, s. 50) skriver i likhet med Gentry och Sjöberg om hur våldsamma kvinnor korsar gränsen av vad som ses som accepterat feminint beteende i samhället. Forskarna diskuterar i "An Evil Monster and a Poor Thing: Female Violence in the Media" det faktum att kvinnligt våld har större nyhetsvärde på grund av sin ovanlighet och tenderar att sensationaliseras i media. Fortsättningsvis presenterar Berrington och Honkatukia (ibid. s. 52-53) en teori om två kontrasterande dominanta diskurser kring kvinnligt våld där en brottslig kvinna i medias representationer är antingen "mad" eller "bad". Det vill säga psykiskt sjuk eller ond. Båda kategorierna förklarar kvinnligt våld utan att utmana de rådande patriarkala normerna om kvinnor. Den psykiskt sjuka, våldsamma kvinnan behöver psykiatrisk vård och agerar som hon gör eftersom hon själv är ett offer för trauma eller hormoner. Medan den onda våldsamma kvinnan är den skrämmande motsatsen till en vanlig kvinna och behöver låsas in (ibid. s. 54). Båda typerna av kvinnor är ett sätt att separera våldsamma kvinnor från "vanliga" kvinnor. Berrington och Honkatukia (ibid. s. 59) skriver också att kvinnliga brottslingar dessutom tenderar att straffas hårt för att fungera som exempel och varning.

3.3.3. The male gaze

Laura Mulvey presenterar i sin artikel från 1975 begreppet och teorin om "the male gaze", på svenska refererat till den manliga blicken (Mulvey 1975, s. 11). Hon skriver om hur kvinnor genom kultur och media objektiveras och ses primärt för sitt utseende. Mulvey förklarar vidare att i mainstream-film medverkar kvinnor för att bli tittade på av män. Kvinnor spelar ofta roller i filmer där de både ses som och behandlas som objekt. Detta för att förena rollen som ett objekt för tittaren men även med hennes roll i filmen eller tv-serien (ibid. s. 11-12). Att "den manliga blicken" är så prominent i vår kultur kan kopplas samman med kulturindustrins vinstdrivande intressen som Adorno beskriver i *The culture industry: selected essays on mass culture* (1991) Delvis genom påståendet "sex säljer" som är översiktligt accepterat i samhället, också genom att peka på att så länge ett verk drar in

pengar finns det ingen anledning att ändra på innehållet, även om det är sexistiskt och objektifierande för kvinnor. Det faktum att industrin ägs och drivs av en manlig majoritet fångar också in varför en stor del av kulturen produceras för mäns ögon. Den objektifierade kvinnan kan ses i mediaproduktioner för att kapitaliseras på och agera komplement till mäns berättelser. "Den manliga blicken" och varufetischism är två begrepp som kommer att användas tillsammans i analysen då vi anser att de tillsammans kan bidra till en större förståelse för seriens formgivning och dess underliggande anledningar till Evas porträttering som våldsamt och maktfull kvinna.

4. Tidigare forskning

Naomi Elizabeth Owen (2017) har skrivit artikeln "Foxy Knoxy and Femmes Fatales: Media Representations of Women and Crime" kring tabloidpressens rapportering om den mordmisstänkte Amanda Knox och hur den för fram en könsideologi. Owen använde sig dels av en kvantitativ innehållsanalys av flertalet artiklar författade av journalisten Nick Pisa utvalda på grund av deras sexuella ordval. Samt en textanalys av journalistens språk i dokumentären *Amanda Knox*. Artikeln diskuterar motivationen bakom pressens eroticerade skildring av Knox genom bruk av sexuella termer och narrativ. Owen menar att genom att beskriva kvinnor som begått brott som sexuella och våldsamma känner sig publiken moraliskt upphöjda eftersom de inte kan relatera till henne, och hon hamnar i en utanför "vi:et" i en "dem"-grupp. Owen diskuterar också hur kommersiell massmedia är driven av ett vinstintresse och därmed vinner på att "sensationalisera" nyheterna genom narrativ om brott och sex. Forskaren drar slutsatsen att den sexualiserade dramatiseringen av kvinnliga brottslingar i massmedia för fram negativa könsideologier och moraliska agendor i form av underhållning. Owen har likt vad vi ämnar att göra undersökt hur kvinnliga brottslingars narrativ formges i underhållningsmedier, trots att undersökningen är utförd med artiklar och inte en tv-serie som i vårt fall. Teman som uppkommer i Knoxs medierepresentation liknar de vi kan läsa av i tv-serien *Knutby* där Eva använder sig av sex och våld som manipulativa medel i sin brottslighet.

I "The New Spectacle of Crime" av Gareth Palmer (1998) skriver forskaren om hur dokumentära tv-program om kriminalitet och brott är en typ av maktutövning. Palmer menar att i tv-program som *Cops*, *LAPD*, *Crimewatch UK* och *Crimebeat* där poliser och brottslingar filmas och görs till underhållning på TV skapar en agenda där dessa roller definieras. Ytterligare använder sig Palmer (1998) av Foucaults teori om makt för att förklara

att publiken hemma i soffan blir en del av processen eftersom de har en roll som övervakare, och därmed placeras i en annan grupp som laglydig medborgare till skillnad från de avvikande brottslingarna som blir en del av en "dem"-grupp, skild från den generella allmänheten. Palmer påpekar att programmen är en tillgång för polisen som kan skapa en positiv representation av sitt arbete i programmens producerade rekonstruktionen av det inspelade materialet. I sin analys av programmen hävdar forskaren att de inte når upp till det dokumentära idealet trots vad formatet lovar, och att medborgarna konsumerar "brott som spektakel" snarare än en dokumentation av verkligheten. Fortsättningsvis drar Palmer slutsatsen att programmen inte ifrågasätter normen kring vad och vem en brottsling är, utan snarare spelar på stereotyper och förstärker bilden av dem. Palmers studie är dock fokuserad på dokumentära program och inte fiktionella som *Knutby*. Något Palmer nämner är att de kriminella i programmen ofta är unga män från en arbetarklassbakgrund och det är en intressant vinkel eftersom det är motsatsen till *Kristi Brud*.

Phoebe Morton (2021) har studerat de stilistiska valen i true crime dokumentärerna *Making a Murderer*, *The Staircase*, *Southwest of Salem: the story of the San Antonio four* och *The Night in Question* och hur de relaterar till begreppen transparens och etik. Morton menar att med medel som känslor, dialog, namn, titlar och användning av inspelat material har filmskaparna ett ansvar att inte manipulera sin publik och i utsträckning rättsväsendet. I anslutning till detta drar Morton slutsatsen att true crime-dokumentärens popularitet gör dem inflytelserika över straffrätten. Samt att det finns brister i hur filmskaparna klargör hur dokumentärerna produceras för bibehålla en journalistisk transparent hållning. Detta för att inte vrida på narrativet i underhållnings syften för att fånga publiken. Mortons artikel visar att i vissa dokumentärer presenteras produktionen som en verklighet för publiken när det egentligen finns egna åsikter bakom de stilistiska valen.

Som tidigare nämnt skiljer sig dokumentärer och spelserier sig ifrån varandra, något vi varit medvetna om i valet av artiklar. Dessvärre har vi inte funnit några tidigare studier om fiktiva verk baserade på sanna händelser. Eftersom att både dokumentärer och spelserier är baserade på verkliga brott är de en typ av rekonstruktion eller återberättelse. Så länge vi noterar skillnaderna och vilka implikationer det kan ha på vår uppsats anser vi att den tidigare forskningen ändå är relevant.

5. Metod

5.1. Metodval

Tv-serier är en form av audiovisuell kommunikation och enligt Eriksson och Machin (2019, s. 255-260) lämpar det sig av den anledningen att använda en form av analys som analyserar fler semiotiska element och deras meningsskapande i ett samspel. Vi har därför valt att genomföra en multimodal kritisk diskursanalys, även kallad MCDA, för att kunna undersöka porträtteringen i serien i ljud och bild. Med en multimodal kritisk diskursanalys kan vi undersöka de underliggande ideer och värderingar som ligger bakom gestaltningen av karaktären Eva i *Knutby* i ljud och rörlig bild.

Metoden MCDA används för att kritiskt ifrågasätta samhälleliga processer och hur det påverkar olika grupper (Eriksson & Machin 2019, s. 255-260). Den multimodala diskursanalysen har en bakgrund i kritisk diskursanalys som menar att språk inrymmer konnotationer som i sin tur kan användas för att upprätthålla eller förstärka maktrelationer. För att utläsa ideologierna eller idéerna i en text krävs det att man ser till kontexten och tolkar det som är underförstått och vid första anblick osynligt. Detta för att sedan kunna ifrågasätta de rådande maktförhållandena diskursen upprätthåller. Därför är det också viktigt att nämna att MCDA varken är fullständigt objektivt eller opolitiskt (ibid. s. 271-273).

Mikos skriver i *Analysis of film* (2014, s. 410) att en films mening inom diskurser bör analyseras i flera olika dimensioner. Författaren förklarar att filmens struktur kan undersökas först genom dess narrativ och berättelse. För det andra genom de kreativa valen riktade för att fånga publikens uppmärksamhet och forma deras uppfattning och slutligen som en kommunikativ process i olika kontexter. Mikos menar att en films betydelse och mening aldrig är objektiv. Författaren fortsätter att beskriva att publikens syn på karaktärer i audiovisuell kommunikation beror på de idéer om identiteter och stereotyper som cirkulerar i samhället. Samma sak sker åt andra hållet, vi definierar världen och människorna runt omkring oss med hjälp av representationerna vi ser media. I denna mening har karaktärernas presentation en väsentlig roll i konstruktionen av tittarnas världsbild kring olika identiteter och roller (Ibid. s. 416-417).

Karaktären Eva existerar i en komplex kontext som en fiktionell representation av kvinnliga brottslingar, dels eftersom hon är baserad på en verklig människa och rekontextualiserad till

karaktären Eva. Också eftersom de narrativa och estetiska valen som lyfts fram i framställningen är kopplade till samhällets diskurser om kvinnor i ett större perspektiv. Vi anser att MCDA är passande för att analysera dessa djupgående mönster och maktstrukturer i vår kultur som avgör hur våldsamma kvinnor representeras i media och i utsträckning hur de blir förstådda i samhället.

5.2. Urval och avgränsning

I tv-serien finns det flera intressanta karaktärer utöver Eva. Eva har valts som studieobjekt då hon är en av huvudkaraktärerna i serien och är baserad på verkliga, välkända Kristi brud som har varit en del av centret i mediestormen kring Knutbydramat. Detta innebär att det finns mycket material att analysera. Ytterligare en anledning till valet av Eva som studieobjekt är det faktum att hon är en normbrytande karaktär i det att hon är en högt uppsatt kvinna som utför gravt psykiskt och fysiskt våld över församlingen. Det finns få exempel i popkulturell media där kvinnor är ousäktande, aktiva antagonister utan att målas upp som offer. Vi anser också att Eva är mindre utstuderad i tidigare forskning gentemot karaktären Anna som är baserad på Sara Svensson. Vidare blir kvinnliga förövare i sin ovanlighet spännande för publik och vi vill undersöka hur dessa aspekter bidrar till Evas gestaltning. Därför utgör Eva ett fascinerande exempel på brottsliga kvinnor.

Vi har valt att analysera Eva och utgå från hennes porträttering, men jämför henne också med andra brottsliga karaktärer i serien. Detta eftersom att vi vill kunna genomföra en djupare analys inom den tidsramen och med de resurser vi har. Ekström och Johansson (2019, s. 21) förklarar att avgränsningar har stor betydelse i vetenskapliga studier eftersom välgrundade och koncentrerade slutsatser är av större vikt än spridda aspekter hur många perspektiv. Det är dels av vikt att avgränsa datainsamlingen, men likaså teorierna som används i analysen. Om vi jämförelsevis valt att analysera ett flertal karaktärer eller fler serier med kvinnlig antagonister baserade på riktiga människor hade analysen blivit ytlig och det insamlade materialet till undersökningen hade inte utgjort en tillräcklig eller pålitlig grund.

Det finns intresseväckande aspekter i jämförelser med andra karaktärer, exempelvis Sindre, som också har en uppsatt roll i församlingen och medverkar till mordet. Alternativt karaktären Anna som faktiskt utförde mordet i Knutbydramat. Fokus hade även kunnat läggas på att jämföra exempelvis Evas porträttering i spelserien mot porträtteringen i en bok, dokumentärserie eller nyhetsrapportering. Men med en snäv avgränsning kan vi som sagt

göra en mer noggrann analys, och vi har valt att analysera alla scener med Kristi brud i de sex avsnitt som utgör serien. Denna avgränsning innefattar flera timmar av material, men vi anser att samtliga scener är relevanta för att få en helomfattande och rättvis bild av porträttering. Vi kommer redovisa för ett antal specifika scener löpande i analysen eftersom vi anser att de exemplifierar porträttering och är mer relevanta att studera djupgående. Vi kommer inte inkludera scener där Kristi Brud endast omnämns men det kan hända att vad hennes handlingar leder till eller hur det påverkar andra karaktärer för kontext diskuteras.

5.3. Tillvägagångssätt

Eriksson och Machin (2019, s. 261) förklarar att begreppet rekontextualisering används inom MCDA för att beskriva hur en återberättelse av en händelse tar den ur sin kontext och sätter in den i ett nytt sammanhang. Med andra ord att vissa saker kommer att utelämnas medan andra får representeras i återskapelsen, kanske med extra fokus eller i en annan ordning än det egentliga händelseförloppet. Vi kommer med hjälp av metoden analysera vad för handlingar Kristi brud begår i serien och vad de valt att inte visa henne göra. Vi kommer också att diskutera vilka element som repeteras i serien, vilka reaktioner karaktären får i scenerna, hur hon presenteras utseendemässigt och stilistiskt. Vidare reflekterar vi över hur serien knyter an till diskursen om kvinnlig kriminalitet och hur den bidrar till den. Avslutningsvis planerar vi att diskutera hur seriens genre, alltså en kommersiell tv-serie baserad på sanna händelser med kreativa friheter, påverkar porträttering ur ett ekonomiskt perspektiv.

6. Analys

6.1. Diskurs och sexualitet

Eva har en syn på sex som en väldigt central del i förhållanden i serien. Dels skäller hon ut flertalet kvinnor som inte vill ha sex med sina män för att de inte är tillräckliga fruar. Här passar hon in i och upprätthåller den patriarkala synen på frun som ska tillfredsställa sin man efter hans behov. Men hon uppvisar också ett stort eget intresse i sex. Under en tjejkväll tittar kvinnorna i församlingen på porrfilm och Eva ser ut att vara den som tycker det är roligast, pekar på skärmen och säger 'Titta!' till de andra kvinnorna som tittar bort (avsnitt 3). Hon uttrycker att hon uppskattar de grafiska scenerna och säger: 'Det ser jätteskönt ut'. Här porträtteras hon som en hypersexuell person i jämförelse med de andra kvinnorna, som ser

generade eller äcklade ut. Enligt Gentry och Sjoberg (2013, s. 68-70) beskrivs våldsamma kvinnors sexdrift ofta som onormal i "hor- narrativ" och deras sexualitet blir ett sätt att skilja dem från riktiga kvinnor. Både Palmer (1998) och Owen (2017) skriver om hur narrativ i media kan skapa en "vi" - och "ni" gruppering där brottslingar skiljs från resten av allmänheten för att agera exempel. Vidare påpekar Owen (ibid.) att när en kvinnlig brottsling också beskrivs som promiskuös inger det publiken en känsla av rättfärdighet, inte bara utifrån lagarna som brutits utan även moraliskt. I *Knutby* kan man därmed argumentera för att scenen med porrfilmen inkluderades i serien för att vidare påtrycka det faktum att Eva är pervers och därför olik andra kvinnor med diskretare sexdrift. Det är dock inte självklart att alla tittare nödvändigtvis identifierar sig med de andra kvinnorna i rummet även om Eva porträtteras som annorlunda från dem. Tolkningen av hennes beteende är inte objektivt. Det är tänkbart att en tittare istället identifierar sig med Evas öppna inställning till sex och istället tycker att de andra kvinnorna i gruppen är pryda. Scenen existerar dock i en samverkan med Evas våld och andra sexuella scener som intresset för de grova porrfilmsscenerna uppfattas som onormalt och att Eva är fel i jämförelse med andra kvinnor.

Majoriteten av seriens sexscener utspelar sig mellan Sindre och Eva, där Sindre agerar språkrör för Jesus under akten. I totalt sex grafiska scener tillfredsställer Sindre Eva. Det är varken framställt som romantiskt eller vackert, utan snarare obehagligt och skevt för tittaren, med olustig musik och intima kameravinklar under stark belysning. Eva har mycket sexuell makt i dessa situationer, hon vill bara använda Sindre som Jesus redskap och utnyttjar honom. Eva framställs i dessa scener som att ha en stor sexuell aptit och tillfredsställer aldrig Sindre på samma sätt. Han är undergiven och hon i kontroll. Detta är ett sätt att porträttera en kvinnas sexualitet olikt från normen som Tuchman (1978, s. 13) beskriver den, där kvinnor sällan är den aktiva parten eller den person som utnyttjar andra för sex. Anna och Bettan är de andra kvinnliga karaktärerna som ses i sexuella scener med Sindre. Bettan har en kärleksfull romans med Sindre och dessa scener filmas på långt håll utan att nakna kroppar fullkomligt exponeras. Anna är olikt Eva passiv och tvekande, Sindre är i maktposition över henne och hon blir snarare utsatt, medan Eva är den som utsätter. Annas sexuella relation med Sindre drivs inte heller fram från hennes egna lust, utan snarare hennes vilja att hjälpa Sindre i sin strid mot "demoner" som det kallas i församlingen. Eva stöttar Anna och Sindres sexuella relation trots att Sindre är gift och på så vis bryter mot religionens tio budord om äktenskapsbrott. Det är värt att nämna att Eva själv bryter mot budorden genom sin sexuella relation med Sindre, men straffar andra i församlingen då de begått brott mot budorden som

inte är sexuella.

Även i scenen när Eva gifter sig med Jesus porträtteras hennes lust som manisk (avsnitt 2). Hon ligger med särade ben framför statyn av Jesus och stönar och ler. Eva ser nästintill besatt ut och hennes kärlek för Jesus galen. Hennes rödmålade naglar smeker en staty av Jesus. Den röda färgen på naglarna avläses som en del av det sexuella mellan henne och Jesus, och är i stark kontrast mot den vita klänningen hon bär. Eva har ofta något rött på sig i form av exempelvis nagellack, läppstift eller kläder. Färgen röd kan sägas dels vara associerad med passion och kraft. Samtidigt kan den associeras med fara och aggressivitet. Både aggressivitet och passion kan användas för att beskriva Eva i tv-serien.

Eva använder sig också av sexuella termer för att beskriva sin tro. Eva sa i avsnitt två om Jesus: 'Jag vill att du ska smeka mig inifrån och utifrån som bara du kan', 'Jag vill känna din heta andedräkt på min nakna kropp' (avsnitt 2). Samtidigt smeker hon sin kropp ända ner till sitt underliv medan kameran följer hennes händer. Återigen porträtteras Eva som hypersexuell, och i denna scen kopplas även sex, tro och makt begär samman. Religionen är som tidigare diskuterat ett maktmedel för Eva. I giftermålet och andra sexuella scener med Sindre som agerar språkrör för Jesus framställs Evas sexuella attraktion till Jesus som en motivation bakom hennes maktutövande med målet att bli Kristi brud. Som tittare är det endast denna motivationen som lyfts fram som förklaring till hennes beteende. Denna framställningen bär likhet med vad Gentry och Sjoberg (2013, s. 69) skriver om våldsamma kvinnors sexuella begär: "Erotomania underlies and enables women's violence". Evas våld härstammar utifrån girighet efter en sexuell relation med Jesus, det är åtrån som driver henne. Publiken får ingen insikt i något tidigare trauma, som en våldsam eller försummande förälder eller andra övergrepp. Eva föreställs på så vis som en ondsint och avvikande kvinna.

För att sammanfatta framställs Eva med en hög sexdrift och det är hon som tar kommando i jämförelse med Anna och Bettan i serien, som också integrerar med Sindre i sexscener. Ovanstående kan sägas strida mot normen för vad som är betraktat som kvinnligt och utformat efter "den manliga blicken". Detta överensstämmer samtidigt med vad Gentry och Sjoberg (2013, s. 74) kallar för hor-narrativ, där våldsamma kvinnor sexualiseras för att skilja dem från andra kvinnor. Eva får sin makt genom att göra anspråk på titeln Kristi brud, och hennes sexuella relation med Jesus motiverar henne till att använda våld för att behålla sin maktposition. Här blir alltså hennes sexualitet det drivande i hennes brott, och narrativet

formas efter de sexuella begär som är en central del i dramaturgin.

6.1.1. Varufetischism och sexualisering

Tack vare att den ekonomiska vinsten är det övergripande målet inom kommersiell kulturproduktion blir tv-program standardiserade och *Knutby* är inget undantag. *Knutby* tillhör en blandning mellan genrerna true crime och fiktion vilka båda är populära genrer i dagens medielandskap. Serieskaparna tjänar på att återskapa en bekant berättelse utifrån Adornos teori om standardisering. Standardisering innebär att formatet är bekant och därmed lättsmält för tittarna som vet vad de kan förvänta sig. På så vis säljs samma koncept om och om igen (Adorno 1991, s. 87). Det kan således utläsas vissa mönster i de stilistiska valen från serieskaparnas sida då de filmat scenerna, alltså att scenerna är filmade på ett sätt som tidigare varit framgångsrikt för en publik.

Likt Adorno skriver om varufetischism anses en produkt vara bra först då den är ekonomiskt framgångsrik (Adorno 1991, s. 33-34). Det släpps ofta nya tv-serier och filmer och respektive produktions mål är att få så många som möjligt att se just deras produktion. Filmer och tv-serier är därför medvetet utarbetade utifrån vad som säljer och vad som behåller tittarnas uppmärksamhet. Härigenom blir sexuella porträtteringar ett redskap för serieskaparna, inte bara för att föra fram relevanta poänger i handlingen utan också för att sex är spännande och indragande. Sedermera är det vanligt i fiktiva tv-serier och filmer med sexscener, många filmer och serier innehåller idag sexscener som utspelas på olika sätt. Resultatet av en studie gjord 2001 visade att nästintill 70% av alla "primetime" tv-program innehöll någon typ av sexuellt innehåll (Bogaert 2001, s. 29-53). Trots att studien inte är utgiven nyligen finns det inget som pekar på att trenden ändrats då sexuellt innehåll är vanligt i nutidens popkultur. Det finns belegg för att sexuella inslag ökar intresset för tv-program hos publiken (Oliver & Kalyanaraman 2006, s. 80).

Det går vidare att göra en koppling till att en tv-series framgång räknat i publiksiffror kan säkras med någon slags romantisk eller sexuell relation. Ur ett kommersiellt perspektiv kan det i utsträckning utläsas ekonomiska syften med Evas framställning som en person med hög sexdrift, och att ge uttryck för det upprepade gånger under serien i form av sexuella scener. I "Foxy Knoxy and Femmes Fatales: Media Representations of Women and Crime" framför författaren att hon kommit fram till att sex har en förmåga att väcka stort intresse och

därför får en stort utrymme i tabloidjournalistik (Owen 2017, s. 163-164). Tabloidjournalistik är likt en kommersiell tv-serie innehåll utarbetat för att underhålla och dra till sig konsumenter och hennes slutsatser efterliknar våra i denna aspekt.

Som tidigare nämnt framställs Evas sexuella dragning till Jesus som en motivation och det är därför nödvändigt att visa detta för tittarna för att föra fram handlingen. Samtidigt är Evas kropp i fokus i sexscenerna och det är hon som visar mest hud, jämfört med vad andra karaktärer blottar när de är i liknande sexuella situationer. Här kan man därför diskutera balansen av sex och nakenhet för handling och estetik och användandet av sexuella inslag för att det är intresseväckande. Eftersom att våldsamma kvinnor frekvent porträtteras med överdriven sexuell lust blir även dessa teman, våld och sex, tillsammans väldigt tilltalande för en publik att se på. Det blir även tilltalande för mediaproduktioner att gestalta och utnyttja. Eftersom att Evas karaktärisering som våldsam och ondsint kvinna enligt diskursen även innebär sexuella avvikelser blir det också hon som serieskaparna nyttjar för erotiskt innehåll. Denna karaktärisering av Eva förtydligar också för publiken hur vi ska se på henne i enlighet med diskursen. En kombination av ekonomiska syften och en tendens till att sexualisera våldsamma kvinnor i samhället som i denna berättelse används för att karaktärisera Eva bidrar tillsammans till att befästa diskursen vidare.

Eva skulle nödvändigtvis inte karaktäriseras som en objektifierad karaktär eftersom att hon under största delen av serien befinner sig i en ledarposition och medlemmarna i församlingen lyssnar på henne och tar henne på allvar. Hon bär inte vad som kan uppfattas som "vågade" kläder utan är generellt vardaglig men något uppklädd. Trots att Eva inte skulle beskrivas som objektifierad eftersom hon är en utvecklad karaktär med sina egna mål och viljor går det ändå att utläsa hur delar av serien är filmad och utformad för den manliga, heterosexuella, blicken. Likt Laura Mulvey skriver i sin artikel "Visual pleasure and narrative cinema" produceras filmer utifrån den manliga blicken (Mulvey 1975, s. 11). Gällande *Knutby* intar Eva som tidigare nämnt inte en passiv roll i tv-serien, hon har en stark ledarroll och medlemmarna i församlingen hyser respekt för henne, både männen och kvinnorna. Mulvey hävdar i sin artikel att då kvinnor är med i filmer innehar de roller som begärsobjekt (ibid.). Särskilt i de sexuella scenerna i serien går det att utläsa hur den ofta är filmad på ett sätt som tillfredsställer den manliga heterosexuella blicken. Eva förekommer som tidigare nämnt i sammanlagt sex sexuella scener, i fem av dessa är det tillsammans med Sindre. I exempelvis avsnitt tre har Eva och Sindre sex i en bil (avsnitt 3). Det är Sindre som tillfredsställer Eva.

Kameran filmar Sindre en del i scenen när han hastigt berättar för Eva alla saker han påstår att Jesus säger till henne och hon stönar högt. I scenen ser man Eva klädd i bh och uppknäppta byxor, Sindre är fullt påklädd. I alla sexscener mellan Sindre och Eva är Eva dels den som blir tillfredsställd samt är hon till synes mer avklädd än vad Sindre är. Det går således att utläsa hur scenerna dels är filmade efter “den manliga blicken” men kan samtidigt sägas vara filmad för en kvinnlig blick. Tack vare att det är Eva som alltid tar kommando och bestämmer över hur och var de ska ha sex. Om man ser till diskursen om kvinnan kan den liknas till att hon ska vara passiv och inte ta för mycket plats, varken i sociala rum eller sexuellt. Det är hon som ska tillfredsställa mannen, inte tvärtom. Eva agerar tvärtom mot dessa ideer.

Eva klassas inte i regel som en objektifierad karaktär. Trots detta går det att utläsa stilistiska val i tv-serien som är filmade och utformade för “den manliga blicken”. I jämförelse med andra karaktärer, exempelvis Sindre, sexualiseras Eva genom exempelvis hur hennes sexuella aptit framställs i kontrast till andra i serien. Sindre är mestadels i serien inte lika avklädd som Eva är i sexscenerna. Kameran fokuserar merparten på Eva och hennes njutning. Det är Sindre som tillfredsställer Eva men det är ändå av vikt att nämna hur scenerna är filmade med fokus på Eva. Sexscenerna i tv-serien kan sägas ha filmats på ett sätt som tidigare varit framgångsrikt och med syftet att vara fascinerande utifrån teorier som standardisering, varufetischism samt den “den manliga blicken”.

6.2. Diskurs och våld

Om man vidare ser till diskursen om kvinnan visar den på egenskaper såsom omhändertagande, passiv, empatisk. Samtidigt som det existerar diskurser om att en kvinna är känslostyrd, irrationell och att hon ej kan ta egna beslut. Om man ser till diskursen för en förövare, någon som exempelvis misshandlar likt Eva gör i serien liknar de inte diskurserna tillhörande kvinnor. Då man tänker på diskurserna om en förövare liknas de snarare till våldsamma och impulsiva män. Således skiljer sig diskurserna mellan en kvinna och en förövare, vilket kan leda till att en våldsam kvinna anses som avvikande. Owen (2017, s. 144) framför i sin artikel “Foxy Knoxy and Femmes Fatales: Media Representations of Women and Crime” att kvinnors våld är dubbelt fascinerande då våldsamma kvinnor är mer skrämmande än män och samtidigt väldigt spännande. I *Knutby* är Eva inte den enda som har en framträdande roll i församlingen. Karaktären Sindre har också en ledande roll, även om

han ej utövar samma typ av våld som Eva gör kan han beskrivas som manipulerande. Det går således inte att göra någon rättvis jämförelse mellan karaktärernas framställning gällande våldsamma scener då Eva utövar faktiskt våld medan Sindre finner sätt att manipulera andra att begå brott.

I den första scenen i serien framstår Eva tydligt som en auktoritet när de andra karaktärerna inte håller med varandra om sina religiösa profetior (avsnitt 1). Här framställs hon som en person som utövar sin makt genom manipulation. Hon avbryter andra, ställer ledande frågor och använder deras gemensamma tro på gud för att stärka sina egna åsikter och viljor. I flertal instanser när andra i lägre positioner i församlingen säger ifrån när Eva försöker kontrollera dem använder Eva medel som förnedring, våld eller manipulation genom andra. I början av serien i avsnitt ett vill Sindres fru inte ha en barnflicka, men Eva anställer en utan att fråga. Här ser man Eva argumentera emot och få med andra på sin sida, men senare i serien blir hennes maktmedel mer aggressiva och oroväckande för tittaren. Samma scenario uppstår efter att Eva övertygat Anna om att gifta sig med Jonny, en medlem i församlingen, och när Anna uttrycker att hon är missnöjd över förhållandet låter inte Eva henne göra som hon vill.

Det är främst kvinnor som utmålas som Evas största offer i serien. Det är dem hon slår, skäller på och förnedrar framför andra samt kallar skällsord när hon är arg. Ilskan förklaras ofta med att hon är besviken, och hennes kontroll över de andra kvinnorna motiveras med religionen. Även om styret egentligen är väldigt centrerad till församlingens sociala maktdynamik där stenhårda ideal och hierarkier råder. När karaktären Lilian ljugit om hur mycket pengar hon samlat in till församlingen bestraffas hon av Eva som drar i hennes hår och ställer sig på Lilians händer medan andra kvinnor får se på (avsnitt 4). Det faktum att kvinnor är Evas främsta offer för direkt våld kan tolkas som ett stilistiskt val för att framhäva hennes ondska till publiken. I de verkliga händelserna i Knutby har Åsa Waldau anklagats för att utöva våld och manipulera även män. Men eftersom kvinnor generellt ses som svagare och ofta i en offerroll upplever vi som tittare Evas våld som hemskare mot dem.

I jämförelse med Eva får publiken medkänsla för karaktären Annas brott. Anna blir manipulerad av Sindre till att mörda Sindres första fru, Mikaela och hans granne. Publiken ser hur Anna bryts ner efter att hon kommer till församlingen sökandes efter gemenskap och mening. Hon blir först välkommen och sedan tilldelad en viktig uppgift som Sindres barnflicka och helare (avsnitt 1 & avsnitt 2). Hon är en ung nykomling som framställs som

svag och naiv. Anna begår sina brott eftersom hon är manipulerad och nedbruten, församlingen vänder sedan henne ryggen till och hon blir socialt utesluten. Eva däremot motiveras av makten och viljan att vara Jesus fru, och vi får aldrig se henne svag på samma sätt som Anna kan ses gråtandes på sin sängkant. Sindre blir den enda som pratar med Anna, och han som är så nära gud övertalar henne att begå mordet för guds nåd. Innan mordet på Mikaela gör Anna ett misslyckat mordförsök med en hammare i huvudet på Mikaela. Denna gärning är den mest våldsamt brutala i serien, men ändå är Anna en mer sympatisk karaktär än Eva.

Anna och Eva kan jämföras med "mad or bad"-teorin (Berrington & Honkatukia 2002, s. 52-53). Anna passar in på stereotypen "mad", eller psykiskt sjuk, eftersom att hennes brott härstammar från trauma från när hennes mamma dog när hon var liten. Annas trauma förklaras för publiken och ger förståelse och sympati för hennes handlingar. Anna ser dessutom synner av sin döda mamma och fåglar igenom serien. Serien avslutas också med att Anna döms till psykiatrisk vård i rättegång efter mordet, något som överensstämmer med den verkliga Sara som karaktären är baserad utefter. I jämförelse med denna porträttering framstår Evas våld som ännu mer hänsynslöst och ondsint, som i sin tur passar in på den "onda"-kvinnan. Tuchman förklarar teorin om reflektionshypotesen varigenom hon hävdar att medier återspeglar samhällets rådande värderingar och normer (Tuchman 1978, s. 7). Kvinnor anses generellt inte som våldsamma av samhället utan snarare som passiva eller som offer. I serien kan Eva dock sägas vara väldigt manipulativ och aggressiv, vilket sedermera kan sägas gå emot samhällets förväntningar på kvinnor. Hon uppfattas således som normbrytande och bryter mot diskurserna kring kvinnan på flera olika sätt.

Vi hävdar att Eva bryter mot diskurserna kring kvinnor på olika sätt genom seriens gång, ofta genom hennes våldsutövande. Hennes våld utövas främst gentemot andra kvinnor i församlingen genom manipulation och direkt fysiskt våld. I jämförelse med karaktären Anna, som begår två mord, saknas det empati för Evas våldshandlingar. Publiken upplever enklare en känsla av sympati och medkänsla för Anna då hennes handlingar rättfärdigas och förklaras med att hon varit manipulerad. Evas och Annas representation kan respektive exemplifiera "mad or bad"-teorin, då Eva framställs som alltigenom ond och Anna som psykiskt sjuk i behov av vård.

7. Diskussion och slutsats

I analysen av Eva i *Knutby* (2021) kan vi utläsa en normbrytande feminin porträttering. Hon är en aktiv kvinnlig karaktär snarare än en passiv. Eva har inflytande och makt, är beslutsam och framställs inte som ett offer, olikt vad Kordon och Wetterqvist hävdar om att våldsamma kvinnor ofta framställs som offer (2006. s. 42). De gånger hon porträtteras som svag är det i ilska när hon förlorar sin kontroll. Eva är också normbrytande i det att hon är en kvinna som misshandlar i kontrast till diskursen kring förövare som snarare fokuserar på män som begår våldsgärningar istället för kvinnor. Offren Eva utsätter för våld i serien är alltid kvinnor, bortsett från hur Sindre blir utnyttjad sexuellt av Eva. Kvinnor är generellt sett det kön som framställs som svaga och som offer i media, vilket vidare kan locka fram mer sympati hos en publik. Eftersom att Åsa Waldau, som Eva är baserad på, även har anklagats för att skada män drar vi slutsatsen att det isolerade våldet mot kvinnor i serien är ett stilistiskt val av serieskaparna för att framhäva brutaliteten i Evas våld, med sympati för de hjälplösa kvinnor hon skadar. Det påvisar vidare skillnaden mellan den våldsamma Eva och andra passiva, icke-våldsamma kvinnor. Det leder till att vi som publik uppfattar henne som speciellt hänsynslös eftersom kvinnor generellt sett ses som sympatiska offer.

Ett vidare grepp som används för att separera Eva som våldsam kvinna från andra kvinnor är genom ett hor-narrativ. Det är av vikt att först påpeka att Knutbydramat har präglats av sex och våld även i nyhetsmedier sedan händelserna utspelade sig och spreds i media. Församlingen har exempelvis omnämnts som en "sexsekt" (Lundgren 2021). En anledning till varför dramat fortfarande cirkulerar och återberättas i nya mediaproduktioner är på grund av den sensationella karaktären utifrån de sexuella inslagen som är verkliga. I en skildring av det verkliga händelseförloppet finns det därför självklart en legitim anledning att återge sexuella komponenter som bidrar till handlingen. Även om detta inte utesluter det faktum att fokuset på sex och begär i dramat är vad som gör det sensationellt och intressant för publiken. Det vi argumenterar för är att porträttering av Evas sexualitet är annorlunda jämförd med andra karaktärer. För det första har vi analyserat Eva med hjälp av teorin "den manliga blicken". Som Mulvey förklarar är kvinnor ofta begärsobjekt i media som vidare är producerat för en manlig publik. Ändå kan vi inte hävda att detta är helt och hållet vad Eva är. Hennes sexualiserade framställning är inte till för att vara åtråvärd utan snarare skrämmande. Hon är dominant och skäms inte för att uttrycka sin sexualitet, vilket återigen bryter mot

normen kring att kvinnor ska tillfredställa män. Detta samtidigt som det idag dels mer accepterat men också uppmuntrande för kvinnor att uttrycka sin sexualitet.

Fortsättningsvis i vår jämförelse med karaktären Sindre, baserad på Helge Fossmo, visar resultatet i studien på att han inte är lika avklädd som Eva i de sexscener där de båda medverkar. Kameravinklar filmar inte heller lika närgånget på hans kropp. Aspekten med kameravinklar och kvinnlig nakenhet argumenterar vi för dock kopplat till “den manliga blicken”. Eva figurerar också i en scen då hon tillsammans med andra kvinnor i församlingen kollar på porrfilm som pervers gentemot de andra och ses vidare njuta mer under sex än vad andra kvinnor i serien gör. Karaktären Anna har mindre sexlust och tar mindre initiativ. Vår analys utifrån teorier kring våldsamma kvinnors sexualisering tyder på att porträttering av Anna och Eva är olika för att publiken ska bli mer förstående för Anna än för Eva trots att båda är våldsamma kvinnor. Vi bedömer att Eva är en “ond” kvinna och Anna en “psykiskt sjuk kvinna” med utgångspunkt i “mad or bad”-teorin (Berrington & Honkatukia 2002, s. 52-53). Vi anser därtill att det finns ett dramaturgiskt syfte i att formge berättelsen med ett offer och en antagonist för att simplificera händelseförloppet och handlingen för publiken. I anslutning till detta påstående konkluderar vi att Evas framhävda sexuella porträttering används för att påvisa hennes avvikelser som våldsam kvinna utan att utmana de rådande diskurserna kring femininitet. Likt Owen framför så väcker sex ett extra element tillsammans med brott, författaren beskriver det som en avvikelse (Owen 2017, s. 163).

Därutöver har vår analys visat att även ekonomiska strukturer finns som bakgrund till Kristi bruds porträttering. Som tidigare nämnt har sex och religion ett högt nyhetsvärde och likaså kvinnligt våld på grund av sin sällsynthet. Det finns också vinst att få genom att återberätta kända historier, särskilt historier baserade på verkliga händelser, eftersom att det både är bekant för tittaren samt intresseväckande. Det blir ett säkert grepp för att få sitt innehåll att generera pengar genom höga tittarsiffror. Det går att dra en liknande parallell till sex i populärkultur, sex säljer. Vad som kan utläsas mellan raderna är att det generellt sett är kvinnors kroppar som säljer. Eva är i scenerna, som ovan nämnt, mer avklädd än vad Sindre är. Mortons (2019) forskning visar att dokumentärskapare har en tendens att forma narrativet för att underhålla publiken och få mer spridning, vilket som vrider på sanningen. Som tidigare nämnt utger inte *Knutby* sig för att vara en dokumentär, men true crime elementet är en stor del till varför serien blir spännande och genererar vinst. Samtidigt utnyttjar serieskaparna sin kreativa frihet som följer med en fiktiv dramatisering för att förstärka och

lyfta fram delar av dramat som är sensationella för publiksiffror. Oavsett vilket anspråk på sanningen serien gör blir det oundvikligen en representation för Knutby och brotten som begåtts där som präglas av normerna och diskurserna i vårt samhälle. Vårt resultat tyder på att stilistiska grepp har utförts vilka förstärker en könsideologi om våldsamma kvinnor. Det kan således vara ett resultat av hur varufetischism speglas i karaktärernas framställning.

Karaktären Eva har filmats med mer intima kameravinklar och rörelser än motsvarande manliga karaktärer i sexuella scener. Vidare hävdar vi att Evas sexualitet har porträtterats som avvikande från andra kvinnor i serien eftersom hon har en jämförelsevis hög sexdrift. Tillsammans med hennes benägenhet till våld och misshandel bidrar detta till en diskurs om våldsamma kvinnor som onormala, nästintill icke-kvinnor. I jämförelse med karaktären Anna som också är en våldsam kvinna dras Annas våld till hennes tidigare trauman och utsatthet. Evas våld handlar om maktbegär och lust. Detta utmålar Eva till en ondsint kvinna som karaktäriseras som alltigenom orättfärdig i sin brottslighet. Framställningen av Eva kan vidare sägas upprätthålla idén och diskursen om kvinnliga brottslingar som finns i samhället. Problematik som speglas i samhället uppkommer när stereotyper inte utmanas eller motstrids. När bilden av våldsamma kvinnor repeteras om och om igen påverkar det vår syn på världen enligt reflektionshypotesen och kvinnor blir sedda som mindre beslutsamma, mindre aktiva och i mindre kontroll över sig själva. Att se kvinnor som offer och inte fullkomliga handelskraftiga individer som kan utföra våld försvagar dem. Att klassificera kvinnor som inte passar in i offerrollen till icke-kvinnor motsvarar heller inte verkligheten. Det är att begränsa kvinnor från att vara hela människor, skyldiga till sina brott.

9. Källförteckning

Adorno, Theodor W. (1991). *The culture industry: selected essays on mass culture*. London: Routledge.

Berrington, Eileen & Honkatukia, Paéivi. (2002). "An Evil Monster and a Poor Thing: Female Violence in the Media". *Journal of Scandinavian Studies in Criminology & Crime Prevention*, 3(1). s. 50–72.

Bogaert, Anthony F. (2001). Personality, individual differences, and preferences for sexual media. *Archives of Sexual behavior*, 30. s. 29–53.

Ekström, Mats & Johansson, Bengt. (2019). Inledning. I Ekström, Mats & Johansson, Bengt. (red.). *Metoder i medie- och kommunikationsvetenskap*. 3:e uppl. Lund: Studentlitteratur, s. 11-23.

Eriksson, Göran & Machin, David. (2019). Multimodal analys av audiovisuell kommunikation. I Ekström, Mats & Johansson, Bengt. (red.) *Metoder i medie- och kommunikationsvetenskap*. 3:e uppl. Lund: Studentlitteratur, s. 255-276.

Kordon, Suzanne & Wetterqvist, Anna. (2006). *Gärningsmannen är en kvinna – En bok om kvinnlig brottslighet*. Bokförlaget DN.

Lindgren, Simon. (2009). *Populärkultur: teorier, metoder och analyser*. (2:a upplagan). Malmö: Liber.

Lundgren, Jacob. (2021). "Banal kåthet granne med ond tro i 'Knutby'". *Dagens Nyheter*. 27 oktober.

Mikos, Lother. (2014). *Analysis of film*. In *The SAGE handbook of qualitative data analysis*. Los Angeles: SAGE Publications Ltd.

Morton, Phoebe. (2021). "Stylistic choices in true-crime documentaries: the duty of responsibility between filmmaker and audience". *Media Practice & Education*, 22(3), s. 239–252.

Mulvey, Laura. (1975). "Visual pleasure and narrative cinema". *Screen*, 16(3), s. 6–18.

Oliver, Mary Beth. Kalyanaraman, Sriram. (2006). "Using Sex to Sell Movies: A Content Analysis of Movie Trailers". Erlbaum, Lawrence (red). *Sex in Consumer Culture: The Erotic Content of Media and Marketing*. s.69- 114.

Owen, Naomi Elisabeth. (2017). "Foxy Knoxy" and Femmes Fatales: Media Representations of Women and Crime". *Southern Journal of Linguistics*. 41(2), s. 143–172.

Palmer, Gareth. (1998). "The new spectacle of crime". *Information, Communication & Society*, 1(4), s. 361–381.

Sjoberg, Laura. Gentry, Caron. (2008). "Reduced to bad sex: Narratives of violent women from the Bible to the war on terror". *Kvinder, Køn & Forskning*. Nr 2. 2013.

Strinati, Dominic. (2004). *An Introduction to Theories of Popular Culture*. 2:a upplagan.
London: Routledge.

Tuchman, Gaye. (1978). "The Symbolic Annihilation of Women by the Mass Media". I
Tuchman, Gaye. (red.). *Hearth and Home: Images of Women in the Mass Media*. New
York: Oxford University Press. s. 3-38.

Elektroniska resurser

Andrén, Simon. 2020. "Fällande dom för Kristi brud och två tidigare Knutby-pastorer".
Sveriges Radio. 13 Mars.

<https://sverigesradio.se/artikel/7428473>

(Hämtad 2022-04-01).

Frid, Karin. 2021. "Knutbydramat – fallet som skakade hela Sverige". *SVT*. 7 April.

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/uppsala/knutbydramat-fallet-som-skakade-hela-sverige>

(Hämtad 2022-04-01).

IMDB. *Knutby*.

<https://www.imdb.com/title/tt15381144/>

(Hämtad 2022-04-01).

Thomsen, Dante. 2020. "Nu börjar rättegången i det nya Knutbydramat: 'Så rädd att jag
kissade på mig'". *SVT*. 13 Mars.

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/uppsala/nu-borjar-rattegangen-i-det-nya-knutbydramat-sa-radd-att-jag-kissade-pa-mig>

(Hämtad 2022-04-04).

Audiovisuella medier

Knutby (2021) Avsnitt 1. [TV-program]. C More.

Knutby (2021) Avsnitt 2. [TV-program]. C More.

Knutby (2021) Avsnitt 3. [TV-program]. C More.

Knutby (2021) Avsnitt 4. [TV-program]. C More.

Knutby (2021) Avsnitt 5. [TV-program]. C More.

Knutby (2021) Avsnitt 6. [TV-program]. C More.